

Prohlášení kašagu (tibetské exilové vlády) u příležitosti 63. výročí Dne tibetského národního povstání

V tento den před 63 lety, roku 1959, Tibeťané ve Lhase povstali v pokojném protestu proti okupaci Tibetu čínskou vládou. Dnes také uplynulo čtrnáct let od vzestupu vlny nenásilných protestů, které Tibeťané rozpoutali v celém Tibetu od března 2008. Vzdáváme hold statečným Tibeťanům a Tibeťankám, kteří položili život za naši duchovní a politickou věc, a vyjadřujeme solidaritu s Tibeťany, kteří v Tibetu nadále trpí pod velkým útlakem.

Během své dlouhé historie získal Tibet svrchovanost za vlády tří velkých králů. I po decentralizaci moci byl vliv tibetského buddhismu ve východní Asii srovnatelný s mocí mongolské armády a čínským politickým vlivem. Vztah Tibetu k říším, které ho okupovaly a k následným čínským režimům, byl vztah lamy a patrona, vztah většinou harmonický a se vzájemným respektem.

Když čínská vláda převzala moc 1. října 1949, vyhlásila takzvané „mírové osvobození“ Tibetu. Brzy po roce 1950 napadly drtivé čínské komunistické jednotky Čamdo a porazily tibetskou armádu. Celý Tibet tak byl poprvé okupován po vynuceném podepsání sedmnáctibodové dohody v roce 1951. Ačkoliv se Jeho Svatost dalajlama a tibetská vláda všemožně snažili spolupracovat s čínskou vládou v souladu s dohodou, základ mírového soužití byl zničen neustálým útlakem ze strany čínské armády. Jeho Svatost dalajlama následován 80 000 Tibeťany byl donucen zemi opustit.

V následujících dvou desetiletích zažil Tibet nejtemnější období své historie. Příchod tzv. „demokratických reforem“ v tibetských provinciích Kham a Amdo v roce 1956 způsobil ničení klášterů a zatýkání mnichů a náboženských představitelů. V té době neměla čínská vláda jasnou politiku týkající se etnických záležitostí. To se však brzy změnilo potom, co Mao využil vzpoury Tibeťanů a Salarů v okrese Jadzi v provincii Amdo v roce 1958 a zdůraznil, že národnostní záležitosti jsou v podstatě třídními záležitostmi. Rozpoutal tak nekonečný cyklus katastrofických kampaní ve jménu potlačování nepokojů, demokratických reforem a kulturní revoluce. To byl začátek kulturní genocidy v Tibetu, který vedl k úmrtí 1,2 milionů Tibeťanů a zničení více než 6000 klášterů.

80. léta 20. století byla svědkem politiky reforem a otevírání Číny a vyhlášení čtvrté ústavy Čínské lidové republiky a zákona o národní oblastní autonomii. Kromě toho došlo také k přijetí série nařízení v tibetských autonomních prefekturách a okresech, což poskytlo zákonnou oporu zaručující zavedení liberálních nařízení jako rekonstrukce klášterů, obnova náboženského studia mnichů a mnišek, podpora tibetského jazyka, výchova tibetských kádrů a vlastnictví půdy. Také vyslání tibetských delegací z Indie za účelem sbírání informací a zjištění skutečné situace v Tibetu a otevření Tibetu pro Tibeťany, aby se mohli shledat se svými rodinami a příbuznými poskytlo důvod k naději na vyřešení čínsko-tibetského konfliktu.

Situace v Tibetu se však zhoršila po odstavení liberálně smýšlejících čínských vůdců, jako byl Chu Jao-pang, po náhlé smrti 10. pančhenlamy, po zavedení stanného práva k potlačení pokojných protestů tibetského lidu ve Lhase, po potlačení studentského demokratického hnutí na Náměstí nebeského klidu a vzhledem k patové situaci v dialogu mezi tibetskou a čínskou vládou. Čínská vláda zejména od 90. let 20. století prosazovala politiku tvrdé linie, aby posílila kontrolu nad Tibetem. Ve jménu rozvoje infrastruktury v Tibetu byl urychlen přesun čínského obyvatelstva do Tibetu a navýšen počet čínských kádrů ve správních úřadech tibetských oblastí. Podobně pod zástěrkou povinného vzdělávání zesílila likvidace klášterních tradic a byly posíleny pravomoci „demokratických řídicích výborů“, které kláštery ovládají.

Čínská kontrola nad Tibetem se zjednodušila po spuštění rozvojového programu pro západní oblasti Číny. Byly zavedeny rozsáhlé rozvojové programy na podporu čínských přistěhovalců a zahájena těžba nerostných surovin v Tibetu. Propagace čínštiny pod záminkou dvojjazyčné vzdělávací politiky dále zhoršila situaci tibetštiny. Čínská vláda využila postupy pro osvojení legitimní pravomoci výběru reinkarnací žijících Buddha k ovládnutí tibetského lidu.

Tyto strategie vyvrcholily v roce 2008 bezprecedentními pokojnými protesty Tibetánů ve třech tradičních tibetských provinciích. Čínská vláda povstání brutálně potlačila, stovky Tibetánů zemřely a tisíce jich byly zatčeny. Následovalo masivní nasazení ozbrojených sil a omezení pohybu Tibetánů po Tibetu. Snaha zavést čínštinu jako vyučovací jazyk ve školách byla urychlena a kampaň „vlastenecké výchovy“ v klášterech posílila. V důsledku toho se od roku 2009 v celém Tibetu na protest upálilo 156 Tibetánů, kteří požadovali návrat Jeho Svatosti dalajlamy do Tibetu a svobodu pro Tibetány. Proces čínsko-tibetského dialogu skončil v roce 2010 patovou situací.

V současnosti nás nejvíce znepokojuje pokračující systematické počínání nové generace Tibetánů v Tibetu. V roce 2011 vyzvali někteří političtí poradci Komunistické strany Číny ke zrušení celostátního systému národní regionální autonomie a přijetí takzvané „národnostní politiky druhé generace“ s cílem oslabit identitu 56 národností a posílit jednotnou čínskou národní identitu. Vyzvali ke zrušení preferenční politiky pro etnické menšiny a posílení etnické asimilace, prosazovali používání čínského jazyka a uzavření škol pro další národnosti. Tato opatření se nyní v Tibetu skutečně zavádějí.

V roce 2012 musela čínská vláda změnit strategii slučování základních škol na vesnicích do internátních škol poté, co musela čelit velkým protestům v Číně. Státní rada ČLR však v roce 2015 vydala nařízení, podle kterého mají děti z etnických oblastí povinnost žít, vyrůstat a studovat v systému internátních škol. Odhaduje se, že asi 78 % z celkového počtu žáků v Tibetu bylo do roku 2019 nuceno žít v internátních školách.

V srpnu 2021 čínské ministerstvo školství také vydalo výnos zavádějící „plán dětské homofonie běžného jazyka pro předškolní děti“ napříč etnickými a venkovskými oblastmi v rámci 14. pětiletého plánu. Nařizuje předškolním dětem naučit se čínštinu jako mluvený a psaný jazyk, aby tak měly tzv. dobrý základ pro povinnou školní docházku. Stejně tak byl změněn jazyk přijímacích pohovorů na místa ve státní správě v tibetských oblastech z tibetštiny na čínštinu.

Snaha zbavit tibetské děti práva učit se vlastní jazyk, který je jádrem jejich identity, kultury a náboženství, bude mít v příštích dvou desetiletích vážné důsledky.

Systematické odepírání práva učit se a používat svůj vlastní jazyk je hrubým porušením práv menšinových národností zakotvených v čínské ústavě a zákonu o národní regionální autonomii.

Zároveň jasně ukazuje, že čínská vláda porušuje různé národní a mezinárodní deklarace o ochraně jazyků včetně deklarace Světové konference o ochraně jazykových zdrojů, konané v září 2018 v čínském městě Čchang-ša, Deklarace OSN o právech původních obyvatel a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který Čína podepsala.

Respektujeme ústavu Čínské lidové republiky, protože prosazuje rovnost národností a zaručuje základní práva menšin. V zájmu podpory čínštiny však stálý výbor Všečínského shromáždění lidových zástupců v prosinci 2021 zrušil ústavní ustanovení týkající se práv národností vyučovat svůj vlastní jazyk. To je hrubá dezinterpretace a zneužití principů čínské ústavy.

Respektujeme Číňany a jejich kulturu. Nemůžeme však přijmout, abychom byli vnímáni jako součást jediného čínského národa, protože Tibetané mají odlišnou rasu, která pochází z jejich šesti původních kmenů, a kulturu hluboce ovlivněnou bönismem a buddhismem.

Pokud si čínská vláda přeje získat lásku a loajalitu tibetského lidu k Čínské lidové republice, měla by v souladu s vlastní ústavou přestat potlačovat lidská práva Tibetanů a likvidovat tibetskou identitu. Měla by přijmout historický fakt, že Tibetané a Číňané žili jako sousedé v harmonii a vzájemné pomoci. Musí skoncovat s myšlenkami a činy, které mezi Tibetany a Číňany vyvolávají nepřátelství, a místo toho věnovat pozornost požadavkům Tibetanů.

Navzdory tomu, že tibetský lid dal v posledních šedesáti třech letech svá skutečná přání jasně najevo, čínská vláda pokračuje v prosazování opačné politiky. Tibetští nomádi a farmáři jsou dnes nuceně přesídlováni pod zástěrkou budování infrastruktury a zřizování přírodních rezervací, a jsou tak násilně vykořeňováni ze svého tradičního životního prostředí. Přesídlování je rovněž prosazováno pod záminkou zmírňování chudoby, rekvalifikace a přesunu „nadbytečných venkovských pracovníků“. Tibetští studenti jsou v rámci asimilačních snah vysíláni na pracovní pobyty v Číně. Podobně jsou podporovány sňatky mezi Tibetany a Číňany které mají sloužit jako „vzor etnické harmonie“.

Ateistická čínská vláda nadále zasahuje do tibetské buddhistické tradice převtělování, uvalila na kláštery dohled a omezuje vzdělávání a volný pohyb mnichů a mnišek. Pod rouškou „přizpůsobení tibetského buddhismu socialistické společnosti a jeho rozvoje v čínském kontextu“ čínská vláda zakázala šíření náboženského obsahu na sociálních sítích, nechala strhnout obrovské sochy Buddhy v okrese Daggio v Tibetu a násilně uzavřela klášter Kharmar v tradiční tibetské provincii Kham. Nadále dochází k svévolnému zatýkání a věznění tibetských intelektuálů, jako je Go Šerab Gjamccho, spisovatelů, učitelů, studentů i lidskoprávních a ekologických aktivistů. Existují také zprávy o ničení tibetských buddhistických chrámů a stúp v Číně, je likvidována tradiční architektura budov, odstraňováno tibetské písmo a nástěnné malby.

Ústřední tibetská správa v exilu doufá, že nalezne vzájemně přijatelné řešení budoucího statusu Tibetu prostřednictvím dialogu založeného na politice střední cesty, a zejména naléháním na čínskou vládu, aby napravila své nesprávné postupy. Jsme připraveni zapojit se do diskuze a hledání trvalého řešení založeného na rovnosti, přátelství a vzájemném prospěchu.

Dokud nebude čínsko-tibetský konflikt vyřešen, jako svobodní mluvčí našich bratrů a sester v Tibetu vynaložíme veškeré úsilí a veškeré prostředky na to, abychom upozornili parlamenty,

vlády, experty a média po celém světě na pokračující represe a na vyhlazování tibetské identity ze strany čínské vlády.

Navzdory čínským represím zůstávají Tibeťané v Tibetu neochvějní v odhodlání a odvaze zachovat své náboženství, kulturu, jazyk a chránit životní prostředí. Jejich duch je páteří našeho odhodlání. Odpovědnost, kterou přijímají naši krajané v Tibetu, je přirozeným lidským právem a je také v souladu s čínskou ústavou. Proto je nanejvýš důležité pokračovat s neochvějným odhodláním v boji za právo na zachování naší identity. S ohledem na politiku čínské vlády v Tibetu musí Tibeťané v exilu zdvojnásobit snahu o zachování tibetské kultury a identity.

Tibeťané v exilu dosáhli vynikajících úspěchů při vybudování efektivní samosprávy pod vedením Jeho Svatosti Velkého 14. dalajlamy. Musíme zaměřit své úsilí na její udržení.

Při této příležitosti bychom rádi srdečně poděkovali mnoha národům, především indické vládě a skupinám pro podporu Tibetu, za podporu tibetské věci v posledních šedesáti letech. Děkujeme vládě USA za nedávné jmenování zvláštní koordinátorky pro tibetské záležitosti. Vyzýváme stejně smýšlející národy, aby podpořily politiku střední cesty pro řešení tibetské otázky uznáním skutečného historického postavení Tibetu.

Vzhledem k tomu, že vysoká komisařka OSN pro lidská práva, Michelle Bacheletová, má v květnu navštívit Sin-ťiang, vyzýváme ji také k návštěvě Tibetu.

Vroucně se modlíme za Cchewang Norbua, známého šestadvacetiletého tibetského zpěváka, který se 25. února 2022 ve Lhase upálil na protest proti čínské okupaci a podle informací z médií zemřel. Tyto informace nebylo možné ověřit kvůli přísným omezením a dohledu ze strany čínské vlády. V této kritické době našeho boje znamená ztráta života byť jediného tibetského vlastence nenapravitelnou škodu pro naši věc. Protože život každého Tibeťana je drahocenný, musíme zůstat naživu a přispívat k naší duchovní a politické věci.

Výročí Dne tibetského povstání si připomínáme ve stínu války vyvolané ruskou invazí na Ukrajinu. Modlíme se za ty, kteří položili své životy, a za zraněné v tomto konfliktu a vyjadřujeme solidaritu s více než 2 miliony ukrajinských uprchlíků. Také se modlíme za okamžité ukončení celosvětové pandemie a dalších konfliktů způsobených člověkem a přejeme si, ať lidstvo žije v míru a štěstí.

Modlíme se za dlouhý život Jeho Svatosti dalajlamy a splnění jeho přání. Ať pravda Tibetu zvítězí.

Kašag

10. března 2022

Poznámka: Toto je překlad tibetského prohlášení. V případě jakýchkoli nesrovnalostí považujte za konečnou a platnou tibetskou verzi.